

PÅ TVÆRS

2. Nationale Palliative Kongres

28. – 29. september 2023

**Comwell Kolding
Skovbrynet 1, 6000 Kolding**

Palliative foreninger og faglige selskaber:

Dansk Selskab for Onkologisk og Palliativ fysioterapi

Dansk Selskab for Palliativ Medicin

Ergoterapifagligt Selskab Kræft og Palliation

Fagligt Selskab for Palliationssygeplejersker

Foreningen af Hospiceledere

Foreningen for Palliativ Indsats

Netværk for musikterapeuter og musikansatte på hospicer i DK

Socialrådgivere i den palliative indsats

Præster i Sundhedssektoren

REHPA Videncenter for Rehabilitering og Palliation

Dansk Sundhedspsykologisk Selskab

Program og tilmelding på www.palliativ.dk og <https://dsr.dk/fs/fs34>

Kære deltager

I definitionen på palliation understreges tværfagligheden som noget grundlæggende. Skal man lindre total pain kræver det tværfaglighed. Men enhver, der arbejder i feltet, ved, at et sådant samarbejde både er udfordrende og krævende og til tider medfører at nogle faggrupper, eksempelvis læger og sygeplejersker, henviser til andre faggrupper, eksempelvis fysioterapeuter, psykologer, socialrådgivere, præster og musikterapeuter.

Det er i denne sammenhæng interessant, at vi i Danmark har udarbejdet kompetenceprofiler for alle faggrupper i det palliative felt, men vi har ikke har en tværfaglig kompetenceprofil. Sundhedsvæsenet er præget af silotænkning, patienter er blevet til kunder og det lidende menneske kan føle sig overset og overhørt. Kongressen vil sætte fokus på tværfagligt samarbejde: Hvad er det? Hvordan gør man? Hvad er udfordringerne og faldgruberne? Men temaet ”På tværs” handler også om palliation på tværs af landet, det tværsektorielle, på tværs af tid, kultur og historie samt at være på tværs, dvs. ikke passe ind i systemet som patient eller pårørende.

Velkommen til en spændende konference.

Tilmelding

Du kan vælge mellem følgende:

Overnatning i enkeltværelse:	4.700 kr.
Overnatning i dobbeltværelse:	4.300 kr. (Kun for to personer)
Deltagelse uden overnatning:	3.500 kr.
Overnatning på Comwell Kolding, eller et hotel i nærheden.	

Tilmelding/deltagergebyr

Din tilmelding er bindende, og det er ikke muligt at få refunderet din indbetaling.

Vær venligst opmærksom på, at din tilmelding først er gennemført, når du har modtaget en bekræftelse herpå via mail. Modtager du ikke denne mail, bedes du kontakte kursusadm@dsr.dk

Før du tilmelder dig, er det vigtigt, at du har kendskab til EAN-nummer eller kontonummer, hvorfra betalingen skal finde sted, da dette skal oplyses ved tilmelding under "ordreansvarlig".

Hvis du ønsker dobbeltværelse, skal du ved tilmeldingen oplyse navn på den, du ønsker at dele dobbeltværelse med.

Ved tilmeldingen vil du blive bedt om at vælge mellem forskellige parallelsessioner og én ud af tre paneldebatter. Valg af parallelsessioner og paneldebat foregår efter først til mølle-princippet.

Ved tilmelding efter 15. august 2023, tillægges et gebyr på 300 kr.

OBS! Sidste frist for tilmelding er den 10. september 2023 kl. 22.00. Der modtages ikke tilmeldinger efter denne dato.

Spørgsmål vedrørende tilmelding stilles til Katarina Zelcev på kursusadm@dsr.dk eller telefon 46954395.

Spørgsmål vedrørende Landskongressen kan stilles til:

Ole Raakjær: ole.raakjaer@me.com tlf. 31332355

Birgitte Poulsen: bip@rn.dk tlf. 29669638

Brita Jørgensen: brijoe@rn.dk tlf. 78454990

Lone Toft: loto@via.dk tlf. 87552260

Torsdag den 28. september

9.00 – 10.00

Registrering og kaffe

10.00 – 10.20

Velkomst og åbning af konferencen

10.20 – 11.20

Det tvære professionelle samarbejde

Den palliative indsats er som udgangspunkt helhedsorienteret. Det fordrer samarbejde på tværs af professioner. Et samarbejde, som kan være udfordret af uklarhed om opgaven og om rollefordelingen. Men manglende opmærksomhed på magtdimensionen i samarbejdet og for lidt fokus på uenigheder kan også forhindre en god tværprofessionel, og dermed helhedsorienteret indsats. Hvad er hensigtsmæssigt, og hvad kan gøres for at overkomme det værste "bøvl".

Andy Højholdt, lektor ved Københavns Professionshøjskole.

Uffe Vester Nielsen, tidl. lektor ved University College Nordjylland.

11.20 – 11.35

Kort pause

11.35 – 13.00

Across disciplines: integrating the psychological and existential dimension of loss and grief

Palliative care is four dimensional: physical, psychological, social and existential. But how to integrate professional knowledge and experience in practice? In this presentation we will focus on loss and grief, starting with the moment of breaking bad news until the bereavement process. We will follow a couple, Mr. and Mrs. Jacobsen, from the moment Mr. Jacobsen hears he cannot be cured through the palliative care trajectory. We will reflect on this case from both an existential and a psychological perspective and show how both are interrelated. Bringing knowledge from the four palliative care dimensions together we then will introduce the Integrated Process Model of loss and grief and give hints how to work with it in practice.

Maj-Britt Guldin, Specialist i psykoterapi, Center for Sorg og Eksistens, Seniorforsker, Forskningsenheden for almen praksis, Aarhus tidl.

Carlo Leger, Professor i omsorgsetik, University of Humanistic Studies in Utrecht, samt Center for Sorg og Eksistens.

13.00 – 14.00

Frokost

14.00 – 15.00

Parallele sessioner 1 – 12. Se næste side

15.00 – 15.30

Kaffe og udlevering af nøgler

15.30 – 16.30

Parallele sessioner 1 – 12, gentaget. Se næste side

17.00 – 18.15

Generalforsamlinger i de faglige selskaber

19.00 –

Festmiddag – med kulturelt indslag

Fredag den 29. september

7.30 – 8.30

Morgenmad og aflevering af nøgler

8.30 – 8.40

Morgensang

8.40 – 9.30

Rising to the Challenge: Palliative care across boundaries

Palliative care is an approach that seeks to improve the quality of life of patients and their families' facing problems associated with life limiting illness.

Changing demographics, including an ageing population, increased life expectancy for individuals living with life limiting illnesses, and the impact of illness on individual's physical, psychological, and social wellbeing, means that the demand for high quality palliative care is increasing. The World Health Organisation recommended that palliative care should be considered as not only a public health issue but also a human right, with calls for earlier integration within the wider health care system to improve access and availability. Yet challenges in achieving this remain. The focus of this presentation, drawing on a program of research, will explore reasons and identify strategies to address the key challenges facing palliative care across different settings, illnesses, dimensions, and times.

*Professor Sonja McIlfatrick MBE, PhD, RN, FHEA, FAAN, FRSCI, FRCN
Dean of Ulster Doctoral College and Postgraduate Research
Professor of Nursing and Palliative Care*

9.30 – 9.50

Kort pause

9.50 – 10.40

Palliation på tværs af kulturer

Vi har i Indvandrermedicinsk klinik de senere 5-6 år oftere og oftere været involveret i alvorlige sygdomsforløb og voldsomme ulykker, hvor det har været nødvendigt med en tværkulturel familieindsats. Enhver ulykke eller alvorlig sygdom er på mange måder unik, men der er begyndt at vise sig nogle gennemgående tematiske reaktionsmønstre (hos patienter, pårørende og ansatte), som vil være gavnlige at kende som sundhedsprofessionel i palliative, intensive og kræftbehandlingssammenhænge.

*Klinisk professor Morten Sodemann, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet,
Klinisk Institut , KI, Forskningsenhed for Infektionsmedicin, OUH*

10.40 – 11.00

Kort pause

11.20 – 12.15

Tværfaglighed – for patientens bedste

For at sikre en helhedsmæssig omsorg for og et nuanceret blik på patienter, med komplekse problemstillinger indenfor palliation, er TVÆRFAGLIGHED helt central. Vi må ofre vores faglige ensidighed for patientens bedste.

Vi har, som læge og præst, forsøgt at argumentere for et sådant tværfagligt samarbejde siden 2015. I vores bog *Det skrøbelige menneskeliv - perspektiver fra læger og præsten (2020)*, sætter vi i seks kapitler ord på, hvordan vi mener at dette samarbejde på TVÆRS mellem to fagligheder kan se ud. Vi vil fortælle om lægens og præstens tradition for samarbejde, og hvordan et nyt samarbejde måske kan udforme sig.

*Lone Vesterdal, sognepræst i Bramdrup Sogn, MA i sjælesorg
Inger Uldall Juhl, praktiserende læge, Kolding*

12.15 – 13.15

Frokost

13.15 – 14.30

Paneldebat – vælg I, II eller III

I. Palliativt følgeskab til børn og unge med livstruende og/eller uhelbredelig sygdom og deres familier - hvad er vigtigt?

”Da vores barn fik sin diagnose, blev vi sendt ud på en rejse i et voldsomt landskab, hvor vi ikke altid kunne få øje på stien.” Sådan fortæller en mor til et uhelbredeligt sygt barn. Netop i kraft af en tværfaglig og helhedsorienteret tilgang har Børne- og unge palliative teams til opgave at følges med barnet og familien med henblik på at lindre ”total pain”, samt at støtte barnet og familien i at kunne holde fast i et meningsfuldt liv på trods. Men hvad består det palliative følgeskab i? Og hvad er særligt vigtigt at have sig for øje?

I denne paneldrøftelse vil vi lade tre stemmer komme til orde, som alle har noget på hjerte i forhold til indsatsen på det børne/unge palliative felt:

Et forældrepar, der har mistet et barn, og som har været tilknyttet Børne – og Unge Palliativt Team, formand for Region Syddanmark Stephanie Lose og hospitalspræst i Børne- og unge palliativt team, Elisabeth Rokkjær Hammer

II. Eksistentiel/åndelig omsorg

Den kliniske retningslinje “Eksistentielle og åndelige aspekter i den palliative indsats” fra DMCG-Pal har nu været til høring. Hvorfor er det vigtigt at have en klinisk retningslinje på det område? Hvad betyder den for indsatsen og opmærksomheden? Hvordan kan den implementeres? Muligheder og farer?

Kirsten Kopp, tidl. Hospicechef og Dorte Toudal Viftrup, psykolog, lektor og forsker, der begge har været med til at udforme retningslinjen, samt Søren Kjær Bruun, hospitalspræst på Rigshospitalet, giver hver deres bud og diskuterer med hinanden.

III. Syn på sorg

Hvordan forholder vi os til sorg, og hvordan rummer samfundet sorg og den sørgende. Der tales i dag så meget om sorg, at man kan spørge om sorgen stadig er tabu, den er i sin alvorligste form blevet en diagnose og sørgende mødes i sorggrupper. Men har vi tålmodighed med sorgen og den sørgende? Er den et eksistentielt vilkår eller en sygdom?

Debat ved *Lise Trap, tidl. sognepræst og forfatter, praktiserende læge Inger Uldall, Kolding og Preben Engelbrekt, direktør, Det Nationale Sorgcenter.*

14.30 – 14.45

Kaffe

14.45 – 15.15

Mit sælskind

Anette Wilhjelm Jahn, Daglig leder af Måle Fortælleteater

15.15 – 15.20

Afslutning og på gensyn

Parallelle sessioner 1 – 11. Torsdag kl. 14.00 – 16.30

1 Jagten på palliationens sjæl. Findes der en unik palliativ tilgang på tværs af diagnoser, sundhedsfaglige faggrupper og sektorer?

Et eftertænksomt oplæg om hvor palliationen som fagfelt er, og hvor den kunne være. Er palliation en indsats til døende eller er det en indsat til at alvorligt syge som skal leve med sygdomsbetinget lidelse?

Hvad er forskellen på tidlig palliation og rehabilitering set fra en palliativ mediciners synsfelt? Hvorfor er det fortsat stort set kun kræftpatienter som modtager specialiseret palliative indsats? Kort sagt hvad er meningen?

Kristoffer Marså, Cheflæge Nordsjælland hospital

2 Sygdommens krop

Jeg har en sygdomshistorie, som jeg kan fortælle. Men hvad gør fortællingen egentlig? Bliver den syge krops virkelighed belyst, eller dækker jeg rettere virkeligheden til? Bliver kroppen via fortællingen frigjort eller snarere yderligere fortrængt? I oplægget gøres der brug af psykoanalytikerens Jacques Lacans begreb ”det reelle”, ligesom forfatter Karl Ove Knausgaard spiller en rolle. Resten er tanker og ideer fra oplægsholderens eget hoved og egen krop.

Kirsten Jørgensen, Provst på Frederiksberg

3 Frivilligt arbejde og samarbejde i palliativ praksis – muligheder og udfordringer

I Danmark er ca. 40% af os involveret i frivilligt arbejde. Frivillige hos syge og deres pårørende i eget hjem, på plejehjem og hospice udgør en mindre del af denne gruppe. Det frivillige arbejde i den palliative praksis spænder fra praktisk hjælp og hverdagslige sociale aktiviteter til nærvær og støtte til døende og aflastning af syge og døendes pårørende. Med afsæt i resultater fra et ph.d.-projekt diskuteres både muligheder og udfordringer knyttet til frivilligheden i palliation, og hvad der kan fremme et bæredygtigt samarbejde med frivillige i fremtidens palliative praksis.

Karen Marie Sangild Stølen, Sygeplejerske, Ph.d. og lektor Københavns Professionshøjskole

4 Hvornår er det tid at sige stop?

Med moderne behandlingsmetoder kan man forlænge livet uden at kunne helbrede, men hvem skal have tilbudt behandlingerne? Hvornår skal man stoppe, hvis man ikke kan helbrede? Hvad er de sundhedsprofessionelles rolle, og hvilke rettigheder har man som patient og pårørende?

Hvordan sikrer vi os, at den behandling, patienterne får i den sidste tid, er i overensstemmelse med deres ønsker. Disse spørgsmål diskuteres med afsæt i mediedebatter, gældende lovgivning, etiske vinkler og forskningsbaseret viden.

Hanne Irene Jensen, Professor, ph.d., sygeplejerske Anæstesiologisk Afdeling, Vejle Sygehus

5 Afføring på tværs

Patienter med nedsat mobilitet og/eller medicin, der påvirker tarmen, får tit svære smerter og problemer med afføringen. Bliv klogere på hvordan vi kommer det i møde og hvordan vi behandler det.

Lotte Fynne, Overlæge på Diagnostisk Center, Regionshospitalet Silkeborg

6 There is a voice, that use no words Listen! (Rumi – persisk digter) – om at lytte til kroppens sprog

Al palliativ behandling sigter mod at lindre patienten ud fra en helhedsforståelse af mennesket. Det gør jeg som palliativ fysioterapeut i udekørende lindrende teams til såvel børn og unge som voksne også.

I denne workshop vil jeg præsentere, hvordan jeg har arbejdet med berøring som et klinisk redskab i over 20 år.

Jeg er optaget af, hvad det er der sker, når jeg lægger hånden på et andet menneske - og berører ikke kun en anatomisk krop, men også det levede og levende liv i patienten.

Jeg vil med afsæt i teori, cases og praksiserfaring invitere deltagerne med ind i dette praksisrum og der vil være mulighed for spørgsmål om mulig implementering i deltagerens egen praksis.

Jakob Buchreitz, Fysioterapeut, Certificeret Kliniker i Palliativ og Onkologisk Fysioterapi, Børne- og Unge Team for Lindrende Behandling, RM og Enhed for Lindrende Behandling, Aarhus Universitetshospital

7 Chronic pain management and palliative care with focus on development and evidence

My research agenda has focused on pain and palliative care. Some of the associated study topics are prevalence of chronic pain and opioid use, health-related quality of life, symptoms, treatment effects, models of delivering palliative care in patients with cancer, and palliative needs in patients with other life-threatening illnesses. The work within these two patient groups (palliative and chronic pain) and their families has provided the opportunity to develop, transfer, and test new knowledge in both populations. Currently, my professorship research plan aims at identifying and providing necessary knowledge and understanding of the health problems/needs of patients with chronic non-cancer pain and patients with cancer/life-threatening illnesses. They will help us to optimize the decision-making process, plan and test interventions/educational programs/strategy models to improve care provision for patients, support their informal caregivers (relatives), develop recommendations to guide the clinical practice, and influence public health policy.

Geana Kuritta, Clinical Professor of Anaesthesiology with Special Focus on Nursing in Pain and Palliative Medicine. Department of Clinical Medicine, Faculty of Health and Medical Sciences, University of Copenhagen

8 Basal Palliation på sygehuset

Den palliative indsats på sygehusafdelinger kan have trange kår, da den skal udøves sideløbende med diagnostik, behandling og rehabilitering. I denne workshop vil vi arbejde med hvordan vi med forskellige redskaber kan løfte indsatsen, så vi får identificeret og behovsafdækket i en hektisk klinisk hverdag.

Heidi Bergenholtz, Lektor i basal palliation, sygeplejerske, cand.scient.san, ph.d. Sjællands Universitetshospital & REHPA, Videncenter for Rehabilitering og Palliation

9 Ethiske perspektiver på aktiv dødshjælp

Berit vil med udgangspunkt i Det Ethiske Råds tidligere arbejder redegøre for og diskutere etiske perspektiver og dilemmaer samt argumenter for og imod aktiv dødshjælp/assisteret selvmord.

Berit Andersen, Næstformand i Etisk Råd, klinisk professor i kræftscreening og cheflæge

10 Må jeg spille stille på klaver, mens sygeplejerskerne plejer dig?

Patienter på Hospice Sydvestjylland bliver ofte positivt overraskede, når de får tilbuddet om, at musikterapeuten spiller klaver på stuen imens sygeplejersker eller fysioterapeut udfører et sengebåd, en colonmassage eller et kompliceret sårskifte.

Musikken har en evne til at tilføre en ekstra dimension til situationer som disse, et positivt ekstra, som giver oplevelsen en helt særlig karakter og som bidrager med en dybfølt ro ind i arbejdet. En ro, som forplanter sig til dem, der er på stuen - også til de pårørende, som ofte er med.

Lyt med i præsentationen af patienters, kollegers og musikterapeutens egne refleksioner på og erfaringer med dette nære og meget meningsgivende tværfaglige samarbejde.

Anette Majlund Musikterapeut, Hospice Sydvestjylland sammen med fysioterapeut og sygeplejerske

11 Åpenhet om døden – samarbeid om etisk kompetanseheving

Etikksatsingen har laget et nytt e-læringsverktøy som heter "Åpenhet om døden". Til dette verktøyet er det e-læringsfilm med refleksjonsoppgaver underveis, veileder for etisk refleksjon og en guide for refleksjon.

Christine vil vise, hvordan videomaterialet, der er tilgjengelig online, kan brukes i praksis.

Christine Haga Sørli, leder av Etikksatsingen i Kommynernes Sentralforbund (KS), og tidligere hjelpepleier og prest

Tanja Yvonne Alme, Krefitkoordinator, Faggrupeleder NSF's faggruppe for kreftsykepleie og regional etikkrådgiver i Etikksatsingen i KS

Liv til døden - Folkeoplysning om den sidste tid

Hospicelederforeningen nedsatte for et år siden en arbejdsgruppe, som har haft til opgave at udvikle et nyt undervisningskoncept: "Liv til døden", der som udgangspunkt kan udbydes fra hospicerne i Danmark.

Formålet med undervisningen er at give almenbefolkningen oplysning og viden om den sidste del af livet, om døden og tiden derefter.

På denne workshop præsenterer arbejdsgruppen undervisningsmaterialet og informerer om, hvordan man kan blive underviser.

Line Krog, sygeplejerske og fagområdegodkendt, Hospice Limfjord

Marianne Hauge, sygeplejerske, Hospice Limfjord

Anni Hansen, Souschef, Hospice Vendsyssel

Lisbeth Malene Nielsen, Udviklingssygeplejerske og fagområdegodkendt, Sankt Lukas Hospice

Käte K. Jensen, Udviklingssygeplejerske, Hospice Vangen